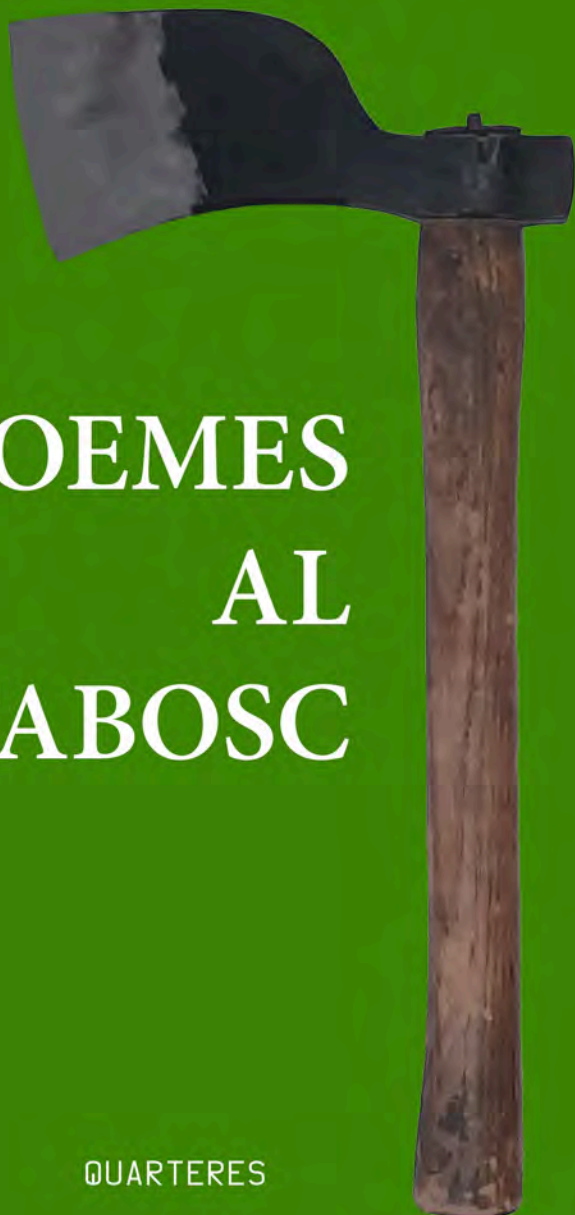

Martí Boada Juncà

POEMES
AL
SOTABOSC

QUARTERES

POEMES
AL SOTABOSC

Martí Boada Juncà

Presentació de Tortell Poltrona

Pròleg de Joan Agustí Cullell

POEMES AL SOTABOSC

Martí Boada Junçà

Primera edició: març de 2025

© del text, les il·lustracions i les fotografies: Arxiu Martí Boada

© de la presentació: Tortell Poltrona

© del pròleg: Joan Agustí Cullell

Revisió i correcció ortotipogràfica: Núria Solano Dalmau

Suport tècnic: Cecília Campins i Morales

© 2025 Tushita edicions

www.tushitaedicions.com

info@tushitaedicions.com

Disseny i maquetació: Sir Gawain & Co.

Col·lecció dirigida per Pau Gener Galin i Enric Soler Raspall

Tots els drets reservats. No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre, ni el seu tractament informàtic, ni la seva transmissió a través de qualsevol mitjà, bé sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per enregistrament o d'altres mètodes, sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

Imprès a: Ulzama digital

ISBN: 978-84-129448-6-0

Dipòsit legal: B 4258-2025

Thema: DCC, DCF, RNA, DBN, 1DSE-ES-J, 2ADC, 3MRB

IBIC: DCF, BGA, RNA, 1DSEJ, 2ADC, 3JM

Imatge de coberta: «destral catalana». (©Arxiu Martí Boada).

PRESENTACIÓ

Passejar de la mà d'en Martí sempre és enriquidor, pels seus coneixements, per la seva experiència, per la seva immensa humanitat, pel seu particular sentit de l'humor, per la bellesa en què articula i juga amb les paraules, per la seva vida!

Al seu costat no et queda més remei que anar “orella dret”.

Poemes al sotabosc no és només un poema, que també. És un diari de 23 mesos on imatges, paraules i pensaments es combinen per deixar-te compartir una bona estona amb ell. Martí Boada, un personatge del segle passat, nascut i viscut al bosc, que intenta per tots els mitjans fer el que li va demanar el seu admirat mestre Ramon Margalef i López : “Capacitar per comprendre”.

Tortell Poltrona
(Amic d'en Martí)

PRÒLEG

El voler és el desig que encén la flama, mentre que la voluntat és la capacitat de mantenir-la encesa en el temps. Aquesta frase tan rotunda i clara, que no fa molt vaig llegir, em va portar al cap un amic d'infantesa, Martí Boada Juncà, que sembla haver viscut la seva vida com un reflex d'aquesta sentència. En Martí va néixer en el si d'una família humil, marcada per les ferides d'una guerra civil que va castigar durament els “rojos” i els “separatistes” a Catalunya. La seva família va patir la marginació social pròpia d'aquella època, i la subsistència depenia de la feina del seu pare, que amb un vell camió d'entreguerres extreia i transportava llenya i fusta dels boscos propers del Montseny i la serralada del Montnegre i Corredor. De petits, a l'escola, ben aviat vam percebre la duresa de les diferències socials. Els “Hermanos de la Salle” i la “gent de bé” del poble establien categories que assignaven a cadascú un lloc en funció de la seva adscripció al règim polític-religiós dominant.

Les notes escolars no sempre reflectien els mèrits acadèmics, sinó que sovint estaven esbiaixades pel pes de l'estatus social. Tots ho sabíem, però ningú gosava denunciar-ho per por de ser encara més humiliat. Sé que en Martí ho va patir en silenci. Malgrat ser extrovertit, brillant i curiós, sovint li recordaven —potser sense paraules explícites però amb gestos i actituds— el lloc limitat al qual podia aspirar per ser qui era i d'on venia. Aquest era el llegat d'una societat postguerracivilita. Però quan l'ascensor social va començar a funcionar tímidament, en Martí hi va pujar amb força i determinació. L'oportunitat de redreçar el seu destí no la va deixar escapar. Va convertir els seus orígens humils i el seu coneixement del món forestal en una base sòlida per construir una trajectòria professional excepcional. Amb sensibilitat per la natura i un amor profund pel Montseny i Montnegre, va obrir-se camí com a referent mundial en ciències ambientals. Avui, la seva biografia a la Viquipèdia és testimoni de la magnitud de la seva contribució. La seva obra i reconeixements parlen per si mateixos. Des de la Creu de Sant Jordi fins a guardons internacionals com el Premi Global 500 de les Nacions

Unides, en Martí ha rebut honors que posen en valor el seu treball com a educador ambiental, investigador i divulgador. Ha sabut apropar la natura a la societat amb paraules, accions i passió. Un fet és innegable: l'ascensor social és una eina poderosa per promoure l'equitat i el progrés. Però només pot funcionar quan el context socioeconòmic garanteix oportunitats reals per a tothom. En Martí Boada és la prova viva de com la força del voler i la voluntat poden transformar la flama del desig en un foc que il·lumina la vida dels altres.

Joan Agustí Cullell

Palautordera, dimecres 22 de gener de 2025

2022

Octubre

25 d'octubre

Paisatge modelat per una geologia antiga. Cims bonyeguts d'alçada destacada, com el Balandrau. Anem a la cabana de l'Esteve, una construcció documentada crec que al segle xv, actualment curiosament refeta per la Pepa Moran, l'enginyer, i el seu company, Mats Yri, la força i destresa de bosquerol del nord.

La Pepa té una personalitat de finor humana infreqüent, és arquitecta paisatgista, emoció intensa; l'estima a les formes del territori i la vida que s'hi escampa es fonen en ella i esdevenen fusió intensa vital. En Mats és tal com sona, un autèntic viking noruec amb un particular toc vallesà; té un físic de bosquerol de destrat grossa. Aquí dalt a la serra de Meianell i el Puntiró ha trobat, qui l'hi havia de dir, la biogeografia dels seus orígens. Es troba en el seu ecosistema; lluny d'estranger, sembla talment un indígena ripolletenc.

Per arribar als 1.600 metres on ens espera la cabana, hem transitat un bon tros de la ribera de Tegurà. Orelladrets per un paisatge de boscos densos de gat-saules, de mides com mai no havia vist, alternats també com mai no havia vist de claps de bosc de moixera de guilla, en Mats, sorneguer com és, els ha batejat com guilleries de moixa!

Els vorals del camí son densos herbassars de pastures amb fromental i falguerars alterns.

Als mulladius obacs alguna localitat de la bella viola d'aigua, una cridanera planta fontinal carnívora, d'estratègia foliar singular, fulla de color groc, enganxosa, disposada per a capturar mosquits i diversa mena d'artròpodes, que absorbirà i metabolitzarà en format mineral, que no li forneix el medi excessivament rentat de l'hàbitat on viu.

De tant en tant, algun clap de bedolls, l'arbre albí que enamorava Dostoievski, i encara a mi i als pastors que, entre d'altres utilitats en feien les besulles, un estri útil per beure i, fins i tot, ocasionalment per cuinar sopa.

El camí, una mica enfangat, està modelat per les peülles del bestiar vaquí. Arribem a la cabana de l'Esteve, quina meravella. Un gaudi vivencial gran, paisatge exemplar d'història natural i d'història social. Dintre del nou espai creat i consolidat per la Pepa i en Mats, ens acullen les parets gruixudes, regalimen història humana, arrapada, indeleble a les pedres i lloses.

Caliu humà, vivència intensa, banyada amb una nit d'estels, i somnis plaents.

2022

Desembre

7 de desembre

L'arbre, finalment, és una ombra fèrtil en el nostre caminar vital...

Li ha costat, qui sap mostrar-nos llurs ensenyances, llevar les arrels sense ferir-se.

Dir-nos quines podrien ser les fondàries possibles dels humans, adelerats i apressats com anem, radicalment enterrats, socaires orcs com som, sense un generós albir, vivim mes amb ignota foscor, amb ulls clucats a una llum que, lluminosa, s'apaga poc a poc...

2023

Març

1 de març

Enguany, la marcenca
ens ha arribat
al febrer...

Amb el canvi climàtic
s'ha acabat,
la dita del «març marçot
mata a la vella a la vora del foc,
i la jove si pot».

Ara el març marçot,
ja no mata la vella
de fred.

Sinó l'ovella
de set.

9 de març

Diari de la visita al mas de can Brudon. Parròquia de la Castanya.

En molt poc temps en Josep, pastor, pagès, bosquerol, recol·lector de mel de rusc de suro, ha perdut primer la mare, i recentment el pare.

Ha quedat ben sol a can Brudon, un mas realment isolat, dessota dels cingles de la Besa.

Arribar-hi no és gens fàcil; hi ha un camí de bosc, xaragallat, amb trenques de desguàs, una darrere de l'altra; la base del camí són llicorelles esquistoses, veritables trencadores d'amortidors de turismes, tan sols apte per a cotxes 4×4.

Fa poc va fer la mort del porc, i ens va convidar a l'Alfons Planas de can Besa i a mi a compartir un esmorzar de la matança.

Avui ha estat el dia per a aquesta trobada, carregada de simbolisme.

Lateral del mas de can Brudon. Corral de pedra seca, aviram gratapallers en llibertat, de tant en tant la miloca saliana (astor) se n'emporta algun, amb la lògica empenyada d'en Josep.

Gallina ponedora en plena activitat cercant menjar pel rost de dessota el mas.

Herba presora o herbacol (*Cynara cardunculus*). Una planta que no falta mai als masos d'economia autosuficient. És clau per quallar la llet, per produir mató i el formatge.

Parella d'ànecs xerraires (*Chairina moscata*), un recurs tròfic per a diades familiars festives. Fornidors d'una carn excel·lent, especialment si és guisada amb bolets (rossinyols i/o carlets). Sempre estan amenaçats per la captura furtiva de la guilla (*Vulpes vulpes*).

Paret seca del corral dels xais i del cabrum. Arquitectura arcaica de pissarra del lloc, pedra colonitzada pel líquen del gènere *Xanthophilla*, un excel·lent indicador de qualitat ambiental de l'aire.

Ruscos de suro per eixams de mel.

L'atac de la vespa asiàtica (*Vespa velutina*) ha acabat afectant de manera dràstica, als eixams locals d'abella de la mel (*Apis mellifera*).

Impacte que ha afectat del tot la producció d'en Josep...

Detalls del dintre del mas. Elements autèntics, d'unes formes de vida de ruralia de muntanya, que sols resten dignament i excepcionalment en masos com can Brudon. Testimonis d'una enorme vàlua cultural, imparablement en declivi.

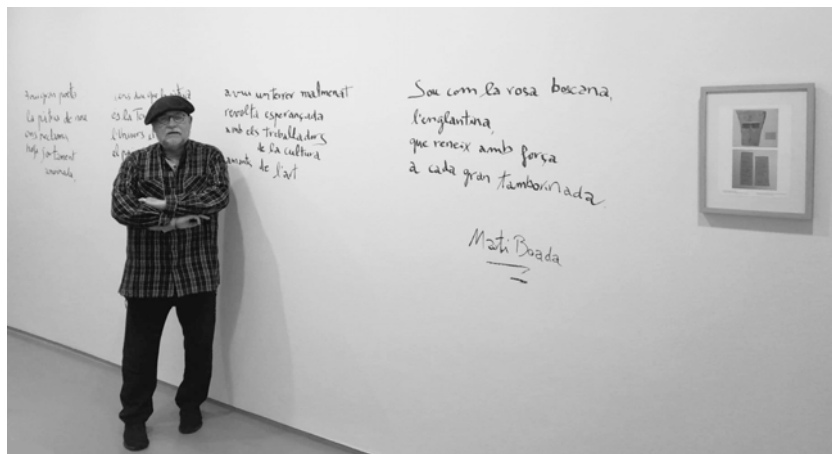
L'esmorzar pròpiament, un viatge en el temps.
Un moment insuperable de respecte, memòria i de
comunió vivencial d'en Josep, l'Alfons i en Martí.

21 de març

Fundació Palau, caldes d'Estrac

Avui, preparació de l'exposició del poema: «La poesia sempre tindrà un plat a taula».

El bosc
mai no falla,
de noblesa afustada
regenera florint
en temporada
encetada...

Avui Els boscos expressen una quietat intensa, un silenci excessiu en encetar el dia, tant que generen paüra.

Em pregunto on son les veus matineres dels ocells de bosc. Silenci extrem, el cant tímid, flabiolat d'un merlot solitari al sot de can Marçal.

Una cadenera refileja d'esma al límit de l'alzinar, més avall un cant suaument nupcial de tallarol de casquet...

Res més, on són els tudons i els gaigs, aquests els més tabalots de l'alzinar? Un silenci que no és del cas.

Al pla, les herbetes dels marges, un levant roent, socarrima llurs fulles. Ni els falciots han sortit encara dels ajocs...

El pitjor del clima nou no és el que tenim, sinó el que ens espera... Fins els arbres comencen a fracassar.

(Martí Boada).

«Al seu costat no et queda més remei que anar
“orella dret”.»

(Tortell Poltrona).

«En Martí Boada és la prova viva de com la força
del voler i la voluntat poden transformar la flama del
desig en un foc que il·lumina la vida dels altres.»

(Joan Agustí Cullell).

Tushita edicions
QUARTERES_20